

L'altra crisi

L'aparatositat de la crisi econòmica en les encara hegemòniques societats occidentals desplaça de la nostra atenció altres crisis coincidents. Això reforça la idea que la crisi és substancialment econòmica, no pas d'una altra naturalesa. D'aquesta manera, tot i remarcant que la davallada té una profunditat i un abast considerables, i que pot tenir una durada llarga, es delimita el seu àmbit. No és la nostra societat ni la nostra vida el que cal analitzar i avaluar. És tot just l'economia: deute, dèficit, manca de liquiditat, excés de despesa, imprevisió de directius i gestors, acumulació de riscos per causa del festival consumista... Tot just l'economia. I l'economia –ja se sap– té un funcionament cíclic. Després de la caiguda, adoptades les mesures correctores, vindrà una nova etapa de creixement i abundància.

Des de la mateixa economia ja ens avisen, però, que res no tornarà a ser igual, que haurem de privar-nos d'algunes coses i que haurem de treballar més. Tot un receptari costumista, assenyat i enraonat. Més per pal·liar els efectes de la crisi que no pas per comprendre'n les causes. És possible que, per aquesta via, aconseguim ser més eficients. Que puguem sanejar i revitalitzar un sistema financer que va fer de detonant del col·lapse. Que puguem reactivar les exportacions i el consum domèstic, i assolir altra vegada ritmes de creixement sostingut. Però potser caldria que ens interroguéssim sobre la naturalesa del sistema econòmic i les *veritats* que li proporcionen legitimació.

D'ençà de la segona postguerra mundial, la legitimació simultània del capitalisme i de la participació europea en el seu centre hegemònic es va fonamentar en el desplegament de l'estat del benestar. Una flexible combinació entre principis liberals i aspiracions socialdemòcrates van permetre la creació d'un model de societat que ha obtingut uns èxits notables i que, ara, està en risc d'efondrament. Per què? Doncs perquè, sense

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG. UAB

trobar arguments de *superioritat* per justificar el colonialisme i l'imperialisme. Els europeus exploraven, descobrien, catalogaven, inventaven, ocupaven, ensenyaven, civilitzaven, organitzaven, decidien..., com corresponia al nous déus de la modernitat. Dirigir, imposar, manar. Pura dominació. Per descomptat, a Europa mentrestant hi havia fam, injustícia, tensions socials, lluita per la vida. L'estat del benestar no hauria acabat emergint sense l'esforç de generacions d'uns sectors populars que no volien ser exclosos del progrés. No va ser un regal sinó una conquesta. Llavors, en la lluita per superar la pròpia misèria, es podia perdre la perspectiva de les altres misèries. Ara ja no.

L'eurocentrisme, empès per una certa cultura crítica, ha hagut de sofisticar el seu discurs. S'ha nodrit d'elements com el desenvolupament tecnològic, el dinamisme empresarial, la tradició i la innovació empresarial. Sempre a la recerca de la distinció, del factor diferencial. Així, l'accent s'ha desplaçat cap a formes més estètiques de *supremacia*, aparentment desvinculades de les velles formes de dominació. En un context global d'interrelacions múltiples, segons el nou discurs, la gent europea tindriem unes especials aptituds en àmbits com el coneixement o la creativitat. D'aquests factors (economia del coneixement o de la creativitat) s'obtidria la *productivitat* que hauria de permetre nivells suficients de desigualtat en els intercanvis per poder mantenir l'estat del benestar. Coneixement i creativitat serien així la nostra especialització; la clau que determinaria la nostra favorable posició en la divisió internacional del treball.

Aclapat pel cinisme neoliberal i pel fracàs de les experiències basades en les seves utopies, el pensament progressista europeu procura refer-se encara de la pròpia perplexitat. N'esperem amb urgència algunes anàlisis i modestes propostes de sentit. Que assumeixin que la vella hegemonia s'acaba, per no tornar. Que no som superiors a les altres societats i no tenim cap dret a sotmetre-les. I que la mena de vida que vulguem construir per a nosaltres ha de poder ser compartida per tothom. Divendres ha canviat de nom i ja és igual que Robinson.

canviar el sistema econòmic, aquest model social ja no és sostenible: no el podem pagar nosaltres sols; i els recursos que exigeix no permeten compartir-lo amb la resta de societats.

L'estil de vida *occidental* s'ha conformat absorbint recursos d'altres societats, econòmicament subordinades. La seva emancipació progressiva ha fet evident que no som capaços de garantir-nos els nostres drets i privilegis només amb el nostre esforç. La globalització ha fet més evident l'explotació a escala mundial. Avui, la continuació d'aquesta explotació resulta indefensible. Moralment inacceptable. Només hi podrà haver estat del benestar a Europa, doncs, si som capaços de pagar-lo amb el nostre esforç.

Entre les crisis que han quedat dissimulades darrere de l'econòmica hi ha la del pensament social i les idees. El pensament europeu occidental ha estat sistemàticament teixit sobre postulats eurocèntrics. Sobre una autoatribuïda superioritat (ètnica, de creences, militar, cultural). La racionalitat il·lustrada va

L'estil de vida 'occidental' s'ha fet absorbint recursos d'altres societats. Ara no hi haurà estat del benestar a Europa si no el paguem amb el nostre esforç

Els europeus exploraven, descobrien, catalogaven, inventaven, ocupaven, ensenyaven, civilitzaven, organitzaven, decidien... Pura dominació!

